

Motion till riksdagen 2010/11:Ju16

av **Maria Ferm m.fl. (MP)**
med anledning av prop. 2010/11:107

Förbättrad utslussning från slutna ungdomsvård

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om att använda elektroniska hjälpmedel i 18 § näst sista stycket lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård (LSU).
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om skyldighet att lämna utandnings-, saliv- eller svettprov i LSU, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Motivering

En av utgångspunkterna för svensk straffrätt är att unga personer som begår brott, så långt som möjligt ska slippa fängelse som påföljd. Detta har i 30 kap. 5 § brottsbalken uttryckts som att den som begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till fängelse endast om det finns synnerliga skäl. Att rätten därvid i första hand ska bestämma påföljden till slutna ungdomsvård i stället för fängelse framgår av 32 kap. 5 § brottsbalken. För brott som någon begått efter det att han eller hon fyllt arton men innan han eller hon fyllt tjuugoett år får rätten döma till fängelse endast om det med hänsyn till gärningens straffvärde eller annars finns särskilda skäl för det.

Det är väl känt att en ung person som får en frihetsberövande påföljd – vare sig det är fängelse eller slutna ungdomsvård – har en ökad risk för att träffa andra kriminella personer och därigenom få ökad kunskap om hur brott begås. Det kan leda till en ökad risk för fortsatt brottslighet. Samhällets fokus måste därför ligga på att förhindra unga från att begå brott och – om de väl begår brott – att förhindra att en frihetsberövande påföljd bestäms. I de fall där detta tyvärr måste väljas, ska den unge endast i särskilda undantagsfall dömas till fängelse.

Fel! Okänt namn på

En frihetsberövande påföljd måste alltid kombineras med ett effektivt samarbete mellan socialtjänst och kriminalvård och en individuellt utformad rehabilitering för den enskilde. De åtgärder som regeringen förslår när det gäller individuellt utformade verkställighetsplaner enligt LSU och möjligheter att meddela villkor för att den unge ska få vistas utanför hemmet, välkomnas därför. Miljöpartiets förhoppning är att såväl berörda kommuner och deras personal som Statens institutionsstyrelse och dess personal ska ges erforderliga resurser för att kunna ta detta viktiga nya uppdrag på allvar. Frågan förtjänar således särskild uppmärksamhet och en noggrann uppföljning från regeringens sida. Reformen riskerar annars att bli ett slag i luften.

Ovetenskapliga nya provtagningsmetoder

Regeringen föreslår i propositionen att Statens institutionsstyrelse ska ges möjlighet att använda utandnings-, svett- och salivprov som nya metoder för att kontrollera användningen av droger. Miljöpartiet tar avstånd från dessa metoder och föreslår att regeringens förslag avslås.

Bland remissinstanserna har den instans som ska granska om vård och behandlingsmetoder är förenliga med vetenskap och beprövad erfarenhet – Socialstyrelsen – avstyrkt en användning av metoderna. Den anser dessutom att metoden hårprov inte heller är vetenskapligt beprövad. Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse (Sis) anför själva att metoderna inte är beprövade och att de inte kan användas generellt utan bara för sällning. Än värre är att Statens institutionsstyrelse i sitt remissvar framför följande:

För provtagning krävs idag att man misstänker att den unge är påverkad av t.ex. alkohol eller narkotika. För att SiS ska kunna bedriva en ändamålsenlig vård är det viktigt att institutionerna hålls drogfria, och det kan uppkomma situationer inom verksamheten där man behöver kontrollera om en intagen är drogpåverkad utan att någon misstanke föreligger. Myndigheten har erfarit att det vid SiS institutioner, liksom inom Kriminalvården, finns ett behov av en generell möjlighet till provtagning. Enligt SiS finns därför inte anledning att uppställa krav på misstanke för att provtagning ska få ske.

Sis har således själv för avsikt att minska på rättsäkerhetsgarantierna vid användning av de nya metoder regeringen nu vill ge den. Detta är inte acceptabelt, särskilt inte som regeringen inte ens bemöter Sis påstående i propositionen. Det finns en uppenbar risk att Sis ser detta som ett godkännande från regeringens och riksdagens sida att de nya provtagningsmetoderna ska få användas mer generöst än nu gällande metoder.

Regeringen förslår således ovetenskapliga metoder, som inte är beprövade och som riskerar att leda till rättssäkerhets- och integritetsförluster för enskilda. Särskilt allvarligt är att det är unga personer som drabbas. Miljöpartiet avstyrker förslaget och anser att även riksdagen ska göra detta.

Fotboja ingen väg framåt

Regeringen föreslår att elektroniska hjälpmedel ska få användas för att kontrollera att villkor som ställts för var den dömd ska befinna sig följs. Miljöpartiet avstyrker förslaget och anser att det ska lämnas utan bifall.

Intensivövervakning med elektronisk kontroll (s.k. fotboja) får enligt lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll beviljas en person som dömts till maximalt fem månaders fängelse och som i övrigt uppfyller vissa förutsättningar. Intensivövervakning är således en ersättning för fängelse. Den som dömts till en påföljd som medför vård eller föreskrift om viss behandling, kan inte ersätta denna med s.k. fotboja. Miljöpartiet menar att detta tydligt pekar på att det är personer som dömts till fängelse för brott och som inte har ett särskilt vårdbehov som ska kunna ersätta kortare fängelsevistelse med fotboja. Vi är också positiva till detta. Det är dock inte rimligt att jämställa ungdomar inom slutna ungdomsvård med vuxna som dömts till fängelse, särskilt inte om man beaktar de särskilt höga krav som ställs för att en ung person (maximalt 21 år gammal) ska få dömas till en frihetsberövande påföljd och i synnerhet fängelse. I likhet med Socialstyrelsen anser vi att kontroll över att den dömd följer uppställda villkor bättre kan ske genom utvecklade personliga kontakter mellan den som avtjänar straffet och tjänstemän inom socialtjänsten och Sis. Täta samtal och andra kontakter kan påverka den enskilde bättre än den s.k. fotbojan. Regeringen anför här (sid. 21 i propositionen) att fotboja ska kunna användas exempelvis då personen fullgör praktiktjänstgöring under kontrollerade former. Vi menar att personlig kontroll under praktiktjänstgöringen och transporterna till och från, kan ha väsentligt bättre påverkan på den enskildes agerande än en fotboja. Ett införande av krav på fotboja riskerar också att ses som ytterligare ett straff för de unga. Först döms personen till slutna ungdomsvård, sedan får personen dessutom bära fotboja.

Sammanfattningsvis anser vi att unga som dömts till LSU inte ska tvingas bära fotboja. Förslaget avstyrks därför.

Stockholm den 14 april 2011

Maria Ferm (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Bodil Ceballos (MP)